

Faculteit der Godgeleerdheid

Recht op vergelding

Zaterdag 13 april vond de jaarlijkse themadag van de faculteit plaats, in samenwerking met VUSA (Centrum VU en Samenleving). Het thema was dit jaar 'Recht op vergelding, aangeroerd vanuit onder meer de bijbel en het hedendaags strafrecht door drie sprekers: prof.dr. N.A. Schuman (docent Oude Testament aan de VU en bijzonder hoogleraar Liturgiek aan de Theologische Universiteit Kampen (ThUK)), prof.dr. T.M. Schalken (hoogleraar Straf- en procesrecht aan de VU) en drs. J.F. Abma (gevangenispredikant te Amsterdam en onderzoeker Ethiek aan de ThUK). Schuman zette uiteen wat goddelijke gerechtigheid en vergelding in de bijbel betekent. In de rechtspraak wordt wraak 'gefilterd' tot getemperde vergelding en verwijst ze symbolisch naar het ideaal van 'gelijk om gelijk'. Volgens Schuman overheerst ook bij veel bijbelse uitspraken dit filterende karakter, zij het op een andere manier. Ze zijn niet bedoeld om uit te komen, maar om te voorkómen. In hun dreiging roepen ze op tot verandering: verzoening en vergeving als doorbreking van onheilsketens en zicht op een toekomst waarin de gerechtigheid van God definitief tot uitdrukking komt. Schalken belichtte vergelding in het huidige strafrecht. Vergelding was enige en absolute grondslag van de straf en is als zodanig nog steeds in de straftoepassing voelbaar aanwezig. Inmiddels staan andere strafdoeleinden, met name conflictoplossing en gedragsbeïnvloeding, centraal. Genoegdoening aan de samenleving kwam daar later bij. Door de recente ontwikkelingen zoals een stijgende criminaliteit en afnemende financiële middelen wint de idee van vergelding

weer terrein.

Abma bezag vergelding als ethisch probleem aan de hand van de zwaarste vergelding: de doodstraf. Is in de gedachte van gerechtigheid en vergelding een goede rechtvaardiging van de doodstraf te vinden? Abma: "De menselijke gerechtigheid moet een verlengstuk zijn van Gods gerechtigheid, maar niet waar het beëindigen van mensenlevens betreft. Daarvoor is de mens een paar maten te klein. Wij zijn God niet. En om dat in moraal uit te drukken, hebben we recht op leven." De themadag werd afgesloten met een forumdiscussie onder leiding van prof.dr. D.C. Mulder, waaraan ook deelnamen mr. A.G. Korvinus (advocaat-generaal te Amsterdam) en dr. J.A. Montsma (docent Systematische theologie VU). De volgende VUSA-dag zal plaatsvinden op 22 maart 1997.

Promoties aan de faculteit

Op 30 mei promoveerde dr. Sake Stoppels op het proefschrift getiteld 'Gastvrijheid. Het inloopcentrum als vorm van kerkelijke presentie'. Promotor was prof.dr. G. Heitink en copromotor dr. J. Hendriks. De afgelopen jaren zijn er veel kerkelijke 'inloopcentra' geopend. Het zijn laagdrempelige plekken waar mensen 'om niet' welkom zijn voor ontmoeting en gesprek. Stoppels heeft een praktisch-theologisch onderzoek verricht naar deze centra. Aan de hand van de praktijk is verder nagedacht over het wezenlijke van kerkelijke presentie. Vastgesteld werd dat 'gastvrijheid' niet alleen van belang is voor inloopcentra, maar evenzeer voor de kerk in haar totaliteit.

Op 25 juni promoveerde mw. dr. Jacqueline Borsje cum laude op het proefschrift 'From Chaos to Enemy: Ecounters with Monsters in Early Irish Texts. An investigation related to the process of Christianization and the concept of evil'. Promotoren waren

prof.dr. Anton Wessels en prof.dr. Kim McCone. Borsje onderzocht de 'confrontatie met monsters' in vroegmiddeleeuwse Ierse teksten, met name op aspecten van kerstening en het concept van het kwaad. De vroegmiddeleeuwse beschrijving van monsters in deze teksten is vergeleken met soortgelijke beschrijvingen in andere, kerkelijke en niet-kerkelijke teksten om vast te kunnen stellen of er bepaalde bronnen zijn gebruikt. Zo kon onder meer worden vastgesteld dat de monsters het amorele kwaad vertegenwoordigen: de gevaarlijke kant van de natuur, de chaosmachten. Dit kwaad wordt in de teksten ook wel in verband met moreel kwaad gebracht, bijvoorbeeld met regels die overtreden worden. De duivel, dé personificatie van het morele kwaad in het christendom, wordt pas vanaf de elfde eeuw als monster afgebeeld.

Afscheid prof.dr. J.P. Boendermaker

"Liturgie moet je doen, je erin oefenen, er nooit tevreden mee zijn. Het is zoeken naar woorden en beelden, met hart en ziel." Zo opende prof. Boendermaker zijn boek 'Drie x drie = negen, liturgie voor gemeenteleden'. Deze benadering van de liturgie is ook de invalshoek gebleken voor de jaren 1991-1996, waarin hij verbonden was als bijzonder hoogleraar Liturgiek aan de faculteit. Geen hoorcolleges dus: bij het keuzevak liturgiek werd iedereen ingezet. Elk jaar was er een terugkerend patroon: waar moet het volgend jaar over gaan? De aangegeven thema's vertaalde prof. Boendermaker voor de Paaskring, Kerstkring, Pinksteren, hymnologie en getijden. In syllabi kreeg je materiaal aangereikt, dat uitnodigde tot verdere studie, wat resulteerde in een presentatie van een aspect van het thema op college. Enthousiast illustrerend vanuit zijn grote ervaring genoot Boendermaker zichtbaar van de grote inbreng van studenten op colleges.